Tweemaandelijks tijdschrift over alternatieve communicatie en Esperanto

HORIZONTAAL

34ste jaargang 2003/1 (199)
januari - februari

HORIZONTAAL

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 33ste jaargang.

Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd.

Redactie en administratie:

Vlaamse Esperantobond v.z.w.
Frankrijklei 140
2000 Antwerpen
tel.: 03 234 34 00
fax: 03 233 54 33
E-post: horizontaal@fel.esperanto.be,
Webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl.

Abonnementen: 20,00 EUR

Rekeningen:

t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen: KBC 402-5510531-55
of Fortis 001-2376527-06;
t.n.v. Libroservo Esperanto Nederland, Haarlem: postgiro rek.: 111 278

Redactie:

Lode Van de Velde, Dafydd ap Fergus, Eddy Raats.

Medewerkers:

Paul Peeraerts, Roland Rotsaert, Jean Pierre VandenDaele, Emiel Van Damme, e.a.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Advertentietarieven: (alle prijzen zijn in euro)

	1-malig	3-malig*	6-malig*
formaat 1/1:	250	625	1000
formaat 1/2:	150	375	600
formaat 1/3:	110	275	440
formaat 1/4:	80	200	320
formaat 1/6:	55	140	220
formaat 1/12:	30	75	120

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie
van een door u drukklaar geleverd exemplaar.

Op deze tarieven geldt het bijkomend BTW-tarief van 21 %.

Kleurtoeslag bedraagt 125 euro per kleur en per inlassing.

Mijn vorige redactioneel is bij sommigen in de smaak gevallen, maar bij anderen dan weer in slechte aarde. Ik zal dus, net zoals in de vorige redactioneel, enkele dingen proberen rechtzetten. Ditmaal hopelijk met meer succes.

Een parodie op een politieke slogan hoeft niet meteen als een politieke verklaring opgevat te worden, wat dus ook allerminst de bedoeling was; laat ik dit hierbij duidelijk stellen. Vandaar ook dat ik er onmiddellijk daarna, om misverstanden te vermijden, het zinnetje 'En dit zonder enige vorm van discriminatie' had ingevoegd, maar dit wordt door sommige lezers blijkbaar over het hoofd gezien. Spijtig.

Verder had ik ter afronding Conscience zuiver als auteur vermeld, onafhankelijk van zijn politieke activiteiten of overtuigingen waarover verschillende opinies bestaan.

Horizontaal wenst een politiek onafhankelijk blad te blijven, hoewel ze wat taalpolitiek betreft wel een zeker standpunt inneemt.

Esperanto zelf is een taal; geen politiek systeem. De sprekers van Esperanto kunnen eender welk pol;itiek standpunt innemen, net zoals de sprekers van het Nederlands of het Swahili.

Met Esperanto gaat wel een zeker gedachtengoed mee van 'vrede'; met dit oogmerk was ze trouwens ook gemaakt, maar ze kan eveneens een interessant taaltje zijn om als extraatje te bestuderen, om mee te reizen enz. De taal bestaat er gewoon voor diegenen die ze wil gebruiken.

Lode Van de Velde.

INHOUD

In een wereld die zich meer en meer bewust wordt van de rechten van minderheden en van taal- en cultuurverscheidenheid, groeit in kringen van invloedrijke beleidsmensen een hernieuwde belangstelling voor het Esperanto.

Niet-gouvernementele organisaties en coalities oefenen druk uit om de vraag naar een neutrale taal op de agenda van de VN en de EU te krijgen. In 1996 bracht het Nitobe-symposium van Internationale Organisaties een groep onafhankelijke deskundigen samen in Praag (Tsjechië) die de toenmalige situatie van het Esperanto onderzocht en die voorstelde het toe te voegen aan de actuele debatten over taalrechten en taalpolitiek. Het Manifest van Praag, een moderne herverklaring van de waarden en doelstellingen van de Esperantobeweging, benadrukt taaldemocratie en het behoud van taalverscheidenheid. Onder de Esperantosprekers die onlangs in het nieuws kwamen, noteren we Nobelprijswinnaar in 1994, Reinhard Selten, wereldkampioen schaken in 1996 Zsuzsa Polgár en Tivadar Soros de adviseur van financier George Soros. Inheemse Dialogen, een programma ter bevordering van de dialoog tussen inheemse volkeren in gans de wereld, ruilt de ex-koloniale talen in voor het Esperanto als communicatiemiddel.

Ziehier enkele bijkomende feiten over de huidige situatie van het Esperanto.

Doelstellingen en herkomst

Het basisdocument dat zou leiden tot het ontstaan van de internationale taal Esperanto, werd in 1887 door Ludoviko Lazar Zamenhof in Warschau uitgegeven. De idee van een internationale taal die niet de etnische talen zou vervangen, maar die ieders bijkomende, tweede taal zou zijn, was niet nieuw. Zamenhof begreep echter dat een dergelijke taal zich moet ontwikkelen via collectief gebruik en hij beperkte dus zijn initieel ontwerp tot een minimale grammatica en een kleine woordenschat. Esperanto heeft zich nu ontpopt tot een volwaardige taal geworteld in een wereldwijd verspreide gemeenschap en met een rijk gamma aan uitdrukkingsmogelijkheden. Vele van Zamenhofs ideeën liepen vooruit op die van de stichter van de moderne linguïstiek, de structurist Ferdinand de Saussure (wiens broer René esperantist was).

Karakteristieken

Esperanto is zowel een gesproken als een geschreven taal. Zijn lexicon (woordenschat) stamt hoofdzakelijk uit West-Europese talen, terwijl de syntaxis (leer der zinsbouw) en de morfologie (vormleer) een sterke Slavische invloed vertonen. De Esperantomorfemen (betekeniseenheden) zijn onveranderlijk en praktisch eindeloos te hercombineren tot andere woorden, wat de taal gemeen heeft met de isolerende talen zoals het Chinees, terwijl de interne hoofdstructuur gelijkenissen vertoont met de agglutinerende talen, zoals het Turks, Swahili en Japans.

Ontwikkeling

In 't begin bestond de taal uit om en bij 1000 stammen waaruit men 10.000 tot 20.000 woorden kon vormen. Tegenwoordig bevatten Esperantowoordenboeken zo'n 15.000 tot 20.000 stammen waaruit honderdduizenden woorden kunnen worden afgeleid, en de ontwikkeling staat niet stil: de Akademio de Esperanto controleert de huidige tendensen. Door de tijd heen werd de taal voor alle mogelijke doeleinden gebruikt, wat in bepaalde gevallen tot polemieken of problemen leidde. De taal werd verboden, haar sprekers vervolgd én door Stalin, die ze beschouwde als de taal van de kosmopolieten, én door Hitler voor wie het een Jodentaal was (Zamenhof, de ontwerper van de taal, was jood). Gebruik in huiselijke kring maakt dat er nu een duizendtal Esperanto-moedertaalsprekers zijn.

Gebruikers

De Universala Esperanto-Asocio (UEA), wier leden het meest actieve deel van de Esperanto-gemeenschap vormen, heeft landelijke verenigingen

in 62 landen en individuele leden in bijna dubbel zoveel. Het aantal verkochte leerboeken en de ledenstatistieken van plaatselijke verenigingen tonen aan dat er honderdduizenden tot zelfs miljoenen mensen zijn met een notie van de taal. Over de gehele wereld vind je Esperantosprekers, vermeldenswaardige concentraties in de meest verscheiden landen, zoals: China, Japan, Brazilië, Iran, Madagaskar, Bulgarije en Cuba.

Esperanto-onderwijs

In het Esperanto kan je vlug communiceren. Dit maakt het tot een ideale inleiding op de studie van vreemde talen. Reeds na enkele weken kunnen studenten beginnen corresponderen en na enkele maanden zijn ze bekwaam om schoolreizen in het buitenland te maken. Experimenten en niet-formele waarnemingen tonen aan dat voorafgaande studie van het Esperanto een positieve invloed heeft op het leren van zowel een eerste als een tweede taal. Hoewel ze in bepaalde scholen onderwezen wordt, leert men de taal gewoonlijk autodidactisch via briefwisseling of e-mail of via lokale Esperantoclubs. Leerboeken en autodidactisch materiaal zijn voorhanden in meer dan 100 talen. Een nieuwe webstek voor Esperantoleraars www.edukado.net geeft een idee over de huidige educatieve activiteiten.

Officiële erkenning

In 1954 erkende de Algemene Vergadering van Unesco dat de verwezenlijkingen van het Esperanto harmoniëren met de doelstellingen en idealen van Unesco en werden er officiële betrekkingen aangeknoopt tussen Unesco en UEA. De samenwerking tussen de twee organisaties gaat verder. In 1997 sprak Algemeen Directeur van Unesco, de heer Amadou-Mahtar M'Bow, het Esperantowereldcongres toe. In 1985 riep de Algemene Vergadering van Unesco lidstaten en internationale organisaties op het onderricht van Esperanto in scholen en het gebruik ervan in internationale zaken te stimuleren. UEA onderhoudt ook consulterende relaties met de Verenigde Naties, Unicef, de Europese Raad, de Organisatie van Amerikaanse Staten en de Internationale Normorganisatie.

Vergaderingen en toerisme

Jaarlijks hebben meer dan 100 internationale conferenties plaats met het Esperanto als enige voertaal – zonder vertalers of tolken. De grootste is het Universala Kongreso de Esperanto (Wereld-Esperantocongres) dat de laatste jaren plaatsvond in Adelaïde (1997), Montpellier (1998), Berlijn (1999), Tel Aviv (2000), Zagreb (2001), en Fortalezo (Brazilië, 2002). In de toekomst wordt het georganiseerd in Gotenburg (Zweden, 2003), Peking (China, 2004) en Vilnius (Litouwen, 2005). Het eerste symposium van Esperantisten in de Arabische landen werd gehouden in Amano (2000), het vijfde Pan-Amerikaans Congres in Mexico-stad (2001) en het recentste Aziatisch Congres in Seoel (2002). De editie 2002 van Pasporta Servo, een dienst verzorgd door de UEA-jongerenafdeling, telt 1200 adressen van gastgezinnen uit 82 landen waar Esperantosprekende reislustige jongeren gratis kunnen overnachten.

Onderzoek en bibliotheken

In vele universiteiten maakt het Esperanto deel uit van de cursussen interlinguïstiek. Sommige bieden het aan als onafhankelijk leervak. Een aparte vermelding verdienen de Eötvös-Lóranduniversiteit in Boedapest met een diploma Esperanto, en de universiteit van Poznan in Polen met een diploma interlinguïstiek. De literatuurlijst van de Amerikaanse Vereniging van Moderne talen registreert jaarlijks meer dan 300 vakuitgaven over Esperanto. De bibliotheek van de Esperantovereniging van Berlijn heeft meer dan 20.000 titels. Andere grote bibliotheken herbergen

het Internationaal Esperantomuseum in Wenen, de Hodler-bibliotheek in het Centra Oficejo (Centraal Bureau) van UEA in Rotterdam en de Esperantocollectie in Aalen, Duitsland. Men kan de collecties van Wenen en Aalen raadplegen via internet en via de internationale uitleendienst.

Professionele contacten en speciale interesses

Onder de organisaties voor Esperantosprekers bevinden zich verenigingen voor artsen, spoorwegpersoneel, wetenschappers, musici en vele andere. Vaak geven ze hun eigen tijdschriften uit, organiseren ze eigen bijeenkomsten en dragen ze bij tot de verdere expansie van de taal voor professioneel en gespecialiseerd gebruik. De Akademio Internacia de la Sciencoj met zetel te San Marino biedt mogelijkheden tot samenwerking op universitair niveau. Geregeld verschijnen originele en vertaalde bijdragen op de gebieden van astronomie, informatica, botanica, entomologie, chemie, recht en filosofie. Er zijn organisaties voor vakgroepen zoals: scouts, blinden, schaak- en dominospelers. De jongerenafdeling van UEA, TEJO, houdt geregeld internationale bijeenkomsten en geeft zijn eigen periodieken uit; boedhisten, shintoïsten, katholieken, quakers, protestanten, mormonen en aanhangers van baghwan hebben eigen organisaties; vele sociaalactieve groepen gebruiken de taal.

Literatuur

De bloeiende traditie in de Esperantoliteratuur is erkend door PEN-internationaal, dat ter gelegenheid van zijn 60ste congres in september 1993 een Esperanto-filiaal aanvaardde. Tot de vermeldenswaardige hedendaagse Esperanto-auteurs behoren de romanschrijvers: Trevor Steele (Australië), István Nemere (Hongarije) en Spomenka Stimec (Kroatië); de dichters: William Auld (Schotland) Michaël Gispling (Rusland, Israël) en Abel Montagut (Katalonië); en de essayisten en vertalers: Probal Dasgupta (India), Fernando de Diego (Venezuela) en Kurisu Kei (Japan). Auld werd in 1999 en 2000 voorgedragen voor de Nobelprijs Literatuur terwille van zijn poëtisch oeuvre.

Vertalingen

Tot de recent uitgegeven vertaalde literatuur behoren: De oude man en de zee, van Hemingway, De meester van de ringen van Tolkien, Honderd jaar eenzaamheid van García Márquez, Rubaiyat van Umar Khayyam, Het blikken trommeltje van Grass, Het boek van wonderlijkheden van Marko Polo, en de grote familiesage van Cao Xueqin: De droom van het Rode Huis. Voor kinderen zijn, behalve Asterix, Winnie de Poe en Kuifje, nu ook: Struwelpeter (Hirthara Petro), Pipi Langkous en zelfs alle Muminvalo-boeken van de wereldvermaarde Finse auteur Tove Jansson, evenals de Oz-boeken van L. Frank Baum op het WereldWijde Web verkrijgbaar. Ook vertalingen uit het Esperanto, zoals: Maskerado, een boek dat in het Esperanto uitgegeven werd in 1965 door Tivadar Soros, vader van financier George Soros: het verhaalt de belevenissen van zijn familie tijdens de nazibezetting van Budapest. Dit laatste werk is onlangs in Engelse vertaling uitgegeven in Groot-Brittannië (2000) en de Verenigde Staten (2001) en verscheen nu ook in het Russisch, het Duits en het Turks.

Theater en Film

Theaterstukken van dramaturgen van allerlei slag, zoals: Goldoni, Ionesco, Shakespeare en Alan Ayckbourg werden de laatste jaren in het Esperanto opgevoerd. Vele drama's van Shakespeare bestaan

een scène uit Incubus, met William Shatner

in Esperantovertaling: een van de meest recente voorstellingen in Esperanto betreft Koning Lear, in december 2001 in Hanoi (Viëtnam), met een lokale bezetting. Hoewel De Grote Dictator van Chaplin op de locaties affiches in het Esperanto gebruikte, zijn langspeelfilms eerder uitzonderlijk. Een belangrijke uitzondering is de speelfilm Inkubo: de dialogen gebeuren uitsluitend in het Esperanto.

Muziek

Tot de muziekgenres in het Esperanto behoren populaire en volksliederen, rockmuziek, cabaret, liederen voor solisten en koren, en opera. Populaire componisten en artiesten, inclusief de Brit Elvis Costello en de Amerikaan Michael Jackson, maakten opnames in het Esperanto, schreven orkeststukken geïnspireerd door de taal, of gebruikten ze in hun promotiemateriaal. Bepaalde stukken uit het Warner Brothers Esperanto-album, dat geheel in het Esperanto werd opgenomen en in Spanje gelanceerd werd in november 1966, stonden hoog genoteerd op de Spaanse hitlijsten. Tot de klassieke werken voor koor en orkest met Esperantoteksten behoren La Koro Sutro van Lou Harrison en de eerste symfonie van David Gaines (beiden Amerikaan). Esperantomuziek vind je ook op het WWW, inclusief enkele Esperantokaraoke webstekken.

Periodieken

Monato
INTERNACIA MAGAZINO SENDEPENDA

Meer dan 100 Esperantomagazines en -tijdschriften verschijnen geregeld, zoals o.a.: het maandelijks nieuwsmagazine MONATO, het literaire tijdschrift Fonto en het nieuwsblad van UEA. Het tweemaandelijks nieuwsoverzicht Evento bestaat eveneens, zoals MONATO, in elektronische versie; bepaalde tijdschriften stellen op het web een archief ter beschikking. Andere periodieken behandelen de meest diverse thema's, zoals: geneeskunde en wetenschap, godsdienst, jongeren, opvoedkunde en onderwijs, literatuur en speciale onderwerpen.

Radio en Televisie

Radiozenders in Oostenrijk, Brazilië, China, Cuba, Estland, Hongarije, Italië en Polen zenden geregeld in het Esperanto uit. Ook Radio Vaticaan. Enkele programma's zijn via internet te beluisteren. Televisiekanalen in diverse landen zenden Esperantocursussen uit, zoals het BBC-programma Mazi en Gondolando op Kanaal Eén van de Poolse Televisie.

Internet

Het Internet is het snelst groeiende communicatiemiddel voor Esperantogebruikers. Er bestaan een honderdtal discussiefora in Esperanto die thema's behandelen gaande van familiaal gebruik van de taal tot de algemene relativiteitstheorie. Esperanto wordt uitgebreid gebruikt in de praatkamers ICQ, IRC en PalTalk. Het aantal webpagina's in het Esperanto loopt op tot in de honderdduizenden. Een aantal daarvan zijn te vinden door middel van de Virtuala Esperanto-Biblioteko op www.esperanto.net/veb/, andere vind je door "Esperanto" in te tikken in de WWW-zoekprogramma's.

Diensten van UEA

UEA geeft boeken, tijdschriften en een jaarboek uit met lijsten van Esperanto-organisaties en lokale vertegenwoordigers in gans de wereld. Deze uitgaven samen met informatie over CD's, geluidscassetten enz. zijn opgenomen in de boekencataloog van UEA die zowel in papieren versie als via het net (http://www.uea.org/katalogo) verkrijgbaar is. De boekendienst van de vereniging heeft meer dan 3500 titels in voorraad. De reeks Esperanto-Dokumentoj die door UEA in het Esperanto, het Engels en het Frans wordt uitgegeven, bevat ook studies en rapporten over de huidige situatie van het Esperanto en is verkrijgbaar in het Centra Oficejo (Centraal Bureau) van UEA in Rotterdam.

Diensten van de VEB

De VEB - de Vlaamse Esperantobond - geeft eveneens boeken en tijdschriften uit (doet het drukwerk trouwens zelf in haar Grafisch Centrum te Antwerpen) en overkoepelt de verschillende Esperantogroepen in Vlaanderen (zie achteraan bij de clubprogramma's). Verder beschikt zij over een uitgebreide opzoekingsbibliotheek over Esperanto, taalproblematiek en interlinguistiek, bemiddeld tijdschriften en inschrijvingen voor internationale congressen, verstrekt informatie over Esperanto en veel meer.

Voor informatie over Esperanto, contacteer de Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen. Tel.: 03/234.34.00. E-mail: info@esperanto.be webstek www.esperanto.be/fel/nl.

Vertaald door Dan Van Herpe

ESPERANTO: NOG NIET DOORGEDRONGEN? ...MISLUKT?

Dit wordt Esperanto vaak verweten. Het is nog niet doorgedrongen. Of erger nog: het is mislukt. Ik hoor het vaak als het woord Esperanto ergens valt: op info-stands tijdens culturele manifestaties, in mijn persoonlijke omgeving, op reis. Had iedereen die zegt dat 'Esperanto nog niet doorgedrongen is', de moeite genomen de taal te leren, hadden we minstens tien keer zo veel Esperanto-sprekers; of wel honderd keer zoveel. Hierbij wil ik niet zeggen dat iedereen per sé Esperanto móét leren; we zijn al blij wanneer men goed geïnformeerd is, zonder vooroordelen of verwijten.

Als de Esperanto-beweging mislukt is, dan zijn - met alle respect - Greenpeace, Amnesty, Artsen zonder Grenzen, 11.11.11 enz. ook mislukt. Want is het milieu gezond? Is de schending van de mensenrechten uit de wereld geholpen? Is de gezondheid in Afrika bevredigend?

Niet iedereen spreekt Esperanto omdat veel vooringenomen mensen deze taal negeren of miskennen, verkeerde informatie verspreiden enzovoort. Het milieu blijft lijden onder de geldbeluste industrie. Mensenlevens blijven het slachtoffer van geld- en machtlust. De algemene onverschilligheid is te groot. En in ons eigen landje, tot zelfs in onze eigen straat gebeurt het dagelijks: fraude, vervuiling, geweld, misbruik, discriminatie... Zolang niet iedereen bewuster gaat leven, met respect voor de ander en de omgeving, zullen vredesbewegingen, humanitaire en ecologische organisaties hun doelen nog niet bereikt hebben.

In plaats van over een mislukking te spreken - wat een dooddoener is - kunnen we beter zeggen dat er nog veel werk aan de winkel is. Dit geldt zowel voor Esperanto als voor Greenpeace, Amnesty enzovoort. En daar moet iedereen actief en bewust aan meedoen.

Dit is blijkbaar nog niet tot iedereen doorgedrongen.

Lode Van de Velde

Op de eeuwige vraag "Waarom zou ik eigenlijk lid worden van de plaatselijke Esperanto-groep, de koepelvereniging FEL, de internationale Esperanto-vereniging UEA, of kortweg: de hele Esperanto-Beweging?", antwoord ik meestal dat er minstens twee goede redenen zijn:

1 De Esperanto-verenigingen werken op alle niveau's voor een betere wereld, voor een wereld zonder taal- of cultuur-discriminatie, in één woord: voor een "taaldemocratie".

Als je van mening bent dat dit een goed doel is, ben je zeker bereid hen te steunen. Lid wordend van uw plaatselijke club of de landelijke, vak- of wereldvereniging (of zelfs van alledrie), ga je deel uitmaken van die wereldwijde Esperanto-beweging, die reeds gedurende meer dan een eeuw streeft voor de taalrechten van de mens op alle niveau's, en probeert de wereld ervan te overtuigen dat ook op taal-cultureel vlak gerechtigheid meer waard is dan macht.

2 Tegelijkertijd wil je misschien gewoonweg deel uitmaken van de beweging die de internationale taal Esperanto spreekt. Misschien ontmoet je graag andere Esperanto-sprekers, hou je ervan boeken in het Esperanto te kopen, reis je graag naar andere landen om diens inwoners te leren kennen en eventueel zelfs geherbergd te worden bij plaatselijke Esperanto-sprekers.

Dit alles doen de leden van de Esperanto-verenigingen heel natuurlijk, want ze worden aldoor op de hoogte gehouden via de tijdschriften, boeken, congressen, internet-nieuwsgroepen en webpagina's, de correspondentie-advertenties en reismogelijkheden.

Renato Corsetti,
voorzitter UEA

Nuttige Internet-adressen:

De Vlaamse Esperanto-bond VEB: (= Flandra Esperanto-Ligo FEL)	www.esperanto.be
De Internet-winkel van de VEB:	retbutiko.esperanto.be
De Europese Esperanto-Unie (in 32 talen)	www.lingvo.org
De Wereld-Esperanto-Vereniging (Universala Esperanto-Asocio UEA)	www.uea.org
De Wereld-Esperanto-Jongeren-Vereniging (Tutmonda Esperanto-Junulara Organizo TEJO)	www.tejo.org
Meertalig informatiecentrum over Esperanto (57 talen)	www.esperanto.net
Esperanto-humor, virtuele postkaarten enz.	www.krokodilo.net
Pasporta Servo (internationale logeerdienst)	home.wxs.nl/~lide/paspserv.htm
Bond zonder Naam - Esperanto-afdeling: Movado sen Nomo	www.xs4all.be/~esperan/msn/msnpagho.htm

Een kritische terugblik...

Het effect van het communicatiecentrum in Brussel is duidelijk merkbaar. Dafydd ap Fergus noteerde dit jaar 19 Nederlandstalige krantenartikels, waarin Esperanto besproken werd of waarin de rol van de Vlaamse Esperantobond als aanklager van wantoestanden vermeld werd. Vanaf 19 oktober, de dag van de voorstelling van het eerste Suske en Wiske-album in het Esperanto, werd het vrij druk. Behalve in 9 krantenartikels kwam Esperanto nog aan bod in de radiouitzendingen van VRT1 op 21 en 22 oktober en was een item van een vijftal minuten in de TV-uitzending "Man bijt Hond" op dinsdag, 29 oktober jl. De klap op de vuurpijl was de uitzending van "Jongens en Wetenschap" op 8 november, waarin Esperanto van 10 u tot 11 u de aandacht kreeg. Dat is het resultaat van de activiteiten van Dafydd, maar ook van Dan Van Herpe en van Remy Sproelants, die als vrijwilligers terug moed gevat hebben, nu de media blijkbaar meer open staan voor taalproblemen en het standpunt van de Esperanto-beweging.

Niet alles was positief, zoals bijvoorbeeld het artikel in De Standaard van 31 oktober "Esperanto is belachelijk". Normaal dacht ik: wie aandacht krijgt kan kritiek en aanvallen verwachten. Maar heel belangrijk is dat Esperanto zo uit de vergeethoek geraakt: ik denk dat negatieve aandacht beter is dan doodgezwegen worden. Als de aandacht blijft (en hopelijk nog groeit) dan is het goed ons over informatietechniek en -tactiek te bezinnen. Ik geef hieronder enkele persoonlijke bedenkingen bij datgene dat ik gehoord heb op de radio. Ikzelf ben geen communicatiespecialist. Ik heb misschien wat meer ervaring dan de meeste lezers. Beschouw mijn tekstje dus niet als instructiestof maar als discussiemateriaal.

Vooraf deze bedenking. Esperanto is ontworpen als een middel om de internationale communicatie te verbeteren en op een hoger, menselijker niveau te brengen. Esperanto is geen doel op zichzelf! Wie aan informatie over Esperanto doet heeft dus de verdomde plicht om zich permanent af te vragen of en hoe hij de communicatie verbetert, in de eerste plaats met de persoon die of het publiek dat hij wil informeren. Dit staat mijlen ver van gelijk krijgen, iemand "bekeren" of een tegenstander doen zwijgen. De eerste zorg van een "actief" Esperantist is te verkennen wat de behoeften zijn van zijn tegenspelers en of Esperanto hier iets kan aan doen. We kunnen dat maar bereiken als we open staan voor de mening van andersdenkenden en ook "tussen de zinnen" luisteren. En als iemand niet wil luisteren is dat zijn goed recht. Het overdreven enthousiasme van sommige Esperantisten tijdens de voorbereidende periode van de uitzending in "Jongens en Wetenschap" werkte averechts bij de programmamakers. Ze spraken van sectaristisch gedrag Eén van hen verklapte aan Paul Peeraerts, dat hij op een bepaald moment geen Esperantist meer wilde horen of zien!

De uitzending zelf hebben we te danken aan de vasthoudendheid van Remy Sproelants. Zijn aandringen werd al eens in vraag gesteld. Ikzelf denk dat wij soms te braaf zijn. Zonder aandringen was het programma er vermoedelijk nooit gekomen. Toch is het natuurlijk oppassen om niet een gevoel van "stalken" te creëren.

Koen en Sven openden het programma zoals gewoonlijk nogal speels. Zij gebruikten als inleiding het feit dat ze een album van Suske en Wiske gekregen hadden en ze speelden dat ze er niets van begrepen, terwijl Esperanto als wereldtaal toch zou moeten begrepen worden door iedereen. Een vriend van mij vond dat ze Esperanto belachelijk voorstelden. Ik dacht echter dat ze het deden om reacties van luister-

aars los te weken. Dat is nu eenmaal hun rol.

Er waren blijkbaar een massa mails toegekomen om te vertellen hoe gemakkelijk Esperanto wel is. Leo De Cooman sprak van 16 regeltjes zonder uitzondering. Wij, die Esperanto kennen, beseffen dat de eenvoud en de regelmaat van Esperanto een bijzondere troef is en de taal nog rijker en expressiever maakt dan etnische talen. Ik vrees echter dat diegene, die niets weet over Esperanto gauw de conclusie maakt dat het om een simplistisch taaltje, een kinderspelletje gaat. Ik ken trouwens niemand die gemakkelijkheid aanhaalt als motivatie als hij zich inschrijft voor een taalcursus van een etnische taal. We moeten dus voorzichtig zijn met dit argument. Een andere consequentie van de nadruk van de gemakkelijkheid is volgens mij dat mensen met een talenknobbel steeds zeldzamer worden in Esperantocursussen, en die hebben we zeker nodig in de beweging.

Remy Sproelants benadrukte in zijn betoog dat hij commerciële contacten had via het Esperanto. Dat is een doorslaggevend argument. Ik wil ook hier waarschuwen voor valse verwachtingen. Handel via Esperanto bestaat, maar de mogelijkheden zijn nu nog beperkt.

Jan Verhaegen kwam toen aan de beurt met zijn verhaal over Zamenhof en de situatie in Byalistok. Het is een fascinerend verhaal voor diegene, die de beweging beter wil leren kennen. Ik vind het altijd vreemd, dat Esperanto zijn geschiedenis wil gebruiken bij een eerste kennismaking. Vergelijk dat eens met de presentatie van andere bewegingen. Wie kent de stichter of de motor achter Amnesty International, Greenpeace, Artsen zonder Grenzen ...?
Het geeft mij de indruk dat veel Esperantisten meer in het verleden leven en de huidige behoeften van het publiek vergeten.

Bart Demeyere mailde heel fier dat hij zijn zoontje in het Esperanto opvoedt. Ik sta in bewondering voor Bart en ik vermoed dat alle lezers dit gevoel met mij delen. Ik geloof Bart als hij vertelt dat hij zijn zoontje hiermee een prachtig middel aan de hand doet om betere internationale contacten te leggen en om andere talen te assimileren. Ik stelde mij wel de vraag hoe deze korte mededeling wordt onthaald. Wellicht zullen sommige luisteraars heel meewarig en sterk verwijtend hierop reageren. Maar het ideale tegenwicht kwam nadien van Melinde Van Damme, die doodkalm en lakoniek reageerde dat ze het helemaal niet raar vond dat haar vader altijd Esperanto tegen haar sprak. De boodschap, die ze in het Esperanto de wereld in zond en nadien zonder aarzelen vertaalde was volgens mij het orgelpunt van het programma.

Ten slotte vond ik het erg spijtig dat Bert Boon

maar 7 minuten voor het einde aan de beurt mocht komen. Uiteraard kon hij de vele vragen die overbleven, niet meer beantwoorden.

Gans het programma werd getolkt naar het Esperanto door Paul Peeraerts en gelijktijdig uitgezonden op de middengolf. Omdat Paul het zo briljant deed was dit de mooiste demonstratie van het feit dat Esperanto als brugtaal effectief bruikbaar is.

Het thema Esperanto werd vooraf aangekondigd en men kon mailen. Ook op maandag, 11/11 hoorde ik nog een samenvatting met gegevens over Esperanto, die vrijdag niet aan bod kwamen. Zodoende werd het thema Esperanto haast een week vermeld.

Door het feit dat dit programma vnl. bestaat uit telefonische bijdragen was de inhoud rommelig en niet samenhangend. Qua informatie over Esperanto konden we op een uur heel wat meer zinnige dingen vertellen. Ondanks mijn opmerkingen is voor mij het programma een zeer belangrijk informatiegebeuren waar we heel gelukkig mee kunnen zijn.

Ik denk dat we dank verschuldigd zijn aan al de mensen, die veel energie en tijd spenderen aan informatie- en lobbywerk, nl Dafydd ap Fergus, Dan Van Herpe, Remy Sproelants en Germain Pirlot, aan Paul Peeraerts, die de verschrikkelijke taak op zich nam om zonder ervaring vooraf te tolken en aan al de personen, die zich de moeite getroosten om te mailen of te bellen naar Jongens en Wetenschap.

Personen, die zich bezighouden (of gaan houden) met informatiewerk doen er goed aan om eens het "Manlibro por Aktivuloj" te raadplegen. Deel E5 bevat een schat aan informatie en raadgevingen. Alhoewel de teksten opgesteld zijn in 1991 zijn ze nog altijd bijzonder nuttig.

Ivo Durwael.

Voor de afwisseling brengt deze aflevering materiaal voor een debat in de club over een welbekende zin uit de bijbel. Zeker een goede gelegenheid om de aanwezigen tot een levendige uitwisseling van standpunten aan te sporen!

AL TIU, KIU FRAPAS VIN SUR LA VANGO, PREZENTU ANKAŬ LA ALIAN

(Nova Testamento, Luko 6,29)

A) KONSENTI AŬ NE

1) DEBATI

temo	thema
la debato traktas pri aktuala temo	het debat handelt over een actueel thema
= pritraktas aktualan temon	= behandelt een actueel thema
pritrakti la hodiaŭan temon	het thema van vandaag behandelen
diskuti pri io	discussiëren over iets
pridiskuti ion	" "
debati ion	debateren over iets
aserti	beweren
miaopinie	mijns inziens
mi opinias, ke	ik ben van oordeel dat
laŭ mia sento	naar mijn gevoel

2) KONSENTI

ĉiaokaze	in ieder geval
konsenti kun iu pri io	het met iemand eens zijn over iets
subteni	steunen
apogi	(onder)steunen
aprobi	goedkeuren
deklari sin por / kontraŭ	z. verklaren voor/ tegen
mi samopinias kiel vi, ke...	ik ben het met u eens dat...
respondi al iu	iem. antwoorden
respondi demandon	antwoorden op een vraag

3) DUBI

(ne)realisma	(on)realistisch
dubi ĉu	twijfelen of
forte dubi, ke li parolas la veron	het sterk betwijfelen of hij de waarheid spreekt
malkonsenti	het niet eens zijn
malaprobi	afkeuren
energie protesti	energisch protesteren
obĵeti, ke	tegenwerpen dat
polemiki	polemiseren

4) KOMPROMISO

veni al kompromiso, al interkonsento	tot een compromis, tot een akkoord komen

B) AGRESO

1) KORPA AGRESO

agreso, -i -a,	agressie enz.
agresema	agressief
ataki	aanvallen
bati[1]	slaan
frapi[1]	slaan, kloppen
perforto	geweld
perforti	geweld plegen
" "	verkrachten
violenti, -a, -e	gewelddadig enz.
mistrakti	mishandelen
seksa persisteco, -emo	sexuele hardnekkigheid
premi iun	druk uitoefenen op iemand
minaci	(be)dreigen
vundi	wonden
mortigi	doden
murdi	vermoorden

[1] Bati / frapi: frapi = malpli drasta, pli sondona aŭ pli pene donita

2) DELIKTADO

deliktado, delikteco	delinquentie
delikto	delict, vergrijp
deliktulo	delinquent
junula deliktulo	jeugddelinquent
farinto	dader
kulpulo	schuldige
kulpulo	overtreder

3) DAMAĜI

ŝteli	stelen
(rabi)	(roven)
forŝiri mansakon	handtas afrukken
difekti	stuk maken, bederven
malutili	schaden
noci ies sanon	iemands gezondheid schaden
lezi ies rajton	iemands recht schaden
misuzi	misbruiken
damaĝi	beschadigen
kaŭzi damaĝon al ies propraĵoj	schade toebrengen aan iemands eigendom
krimo	misdaad

C) REBATO

1) REBATI

ne toleri	niet dulden
ne elporti	niet verdragen
rebati	terugslaan
" "	weerleggen
refrapi	opnieuw slaan
reciproki	iets terugdoen
rezisti al io, iu/ ion, iun	weerstaan aan
ne cedi	niet toegeven
malcedi	pal staan
riproĉi	verwijten
respondi	antwoorden
vigle respondi	gevat antwoorden
sin defendi	zich verdedigen
montri la dentojn	de tanden laten zien
piedbato	schop, trap

----

2) VENĜO

fari venĝon	wraak nemen
sin venĝi por io kontraŭ iu	z. wreken op iemand over iets
venĝi ion kontraŭ iu	iets op iemand wreken
venĝi ion al iu	iets voor iemand wreken
venĝofaro	wraakneming
venĝemo	wraakzucht
soifo je venĝo	wraaklust
repago	vergelding
senindulga	onverbiddelijk

Ĉ) JUSTICO

"(...) donu okulon pro okulo, denton pro dento" (Biblio, Eliro 21, 24)

1) JUĜISTO

justico	justitie
(kp.justeco)	(vgl. gerechtigheid rechtvaardigheid)
juĝisto	rechter
juĝi	(be)oordelen
juĝo	oordeel
justa	rechtvaardig
senpartia, justama	onpartijdig
nekoruptebla	onomkoopbaar
honesta	eerlijk
sin apogas sur la rezono kaj ne sur siaj sentoj	steunt op de rede en niet op zijn gevoelens

----

2) ADVOKATO

advokato	advokaat
apelacii al atestanto	een beroep doen op een getuige
sin pravigi per	zich beroepen op
sin apogi sur io	" " iets, steunen op
pledi	pleiten
koncedi	toegeven

akuzi	aanklagen
senbaza aserto	ongegronde bewering
refuti	weerleggen
repuŝi	" "

----

3) PUNO

puni	straffen
puninda	strafbaar
justa kondamno	rechtvaardige veroordeling
doni ekzemplon	een vb. geven
ripari damaĝojn	de schade vergoeden
kompensi	vergoeden
konduki en arestitejon	een misdadiger opbrengen
enfermi	opsluiten
enprizonigi	gevangen zetten
pundomo	verbeterings-instelling

----

4) LIBERIGO

malkondamni	vrijspreken
liberigi	vrijlaten
kondiĉa	voorwaardelijk
apelacii (al pli alta instanco)	in hoger beroep gaan

D) INDULGO

1) KOMPRENEMO

kompreni	begrijpen
konsenti	toestemmen
pardoni	vergeven
ekskuzi	verontschuldigen
kompati iun	medelijden hbn met
kompatema	barmhartig
indulgi iun	iem. ontzien
indulgi pri	toegeeflijk zijn voor
indulga	vergevingsgezind
pardonema	" "
toleri	dulden
elporti	verdragen
permesi	toelaten
lasi fari	laten doen
senkulpigi	vrijpleiten
" "	verontschuldigen

----

2) ABSOLVO

absolvi	vrijspreken, kwijtschelden
forgesi	vergeten
forspongi ion	de spons halen over
ne esti venĝema	nt haatdragend zijn
esti malligita,	onthecht zijn
senligita	" "
Orienta senligiteco, malligiteco	Oosterse onthechtheid
neperforta	geweldloos
pacienca	geduldig
rezignacia	lijdzaam, gelaten, berustend

----

3) BONIGO

bonigi	verbeteren	favore influi	gunstig beïnvloeden
(re)eduki	(her)opvoeden	doni ekzemplon	een vb. geven, zijn

E) MALFIRMECO CEDEMO MALKURAĜO

malfirma	zwak	maltrankvila	ongerust
(tro)cedema	toegeeflijk	timi	bang zijn
mola, molkora	weekhartig	timigi	bang maken
fleksebla	buigzaam	timema	laf
kredema	lichtgelovig	ektimi	bang worden
naiva	naïef	senkuraĝa	laf
stulta	dom	malkuraĝa	" "
timida	bedeesd	timulo,	bangerik
		poltrono	lafaard

INTERLUDO

Serĉu en la dua kolumno la vortojn, kiuj plej alproksimiĝas laŭsence al tiuj de la unua kolumno.
(solvoj enfine)

A

a	junula deliktulo	1	malkondamni
b	pledi	2	objĵeti
c	liberigi	3	pritrakti
ĉ	malcedema	4	akuzi
d	refuti	5	reeduka domo
e	damaĝi	6	minaci
f	riproĉi	7	senindulga
g	priparoli	8	advokato
ĝ	diskuti	9	polemiki
h	timigi	10	noci

B

a	enprizonigi	1	ĉeestanto
b	juĝisto	2	farinto
c	pardonema	3	enfermi
ĉ	atestanto	4	toleri
d	nekoruptebla	5	justa
e	aserti	6	kulpa
f	puninda	7	honesta
g	kulpulo	8	neŭtrala
ĝ	elporti	9	indulga
h	senpartia	10	diri

Proverboj Zamenhofaj pri la temo

a) Propran vangon	neniu batas.	a) Zijn eigen wang slaat niemand.
b) Puno pekon svingas,	favorkoreco ĝin estingas.	b) *svingi* zwaaien, doen trillen; *peko* zonde; *favorkoreco* = *korfavoro* genade, *estingi* uitdoven.
c) Amo kaj puno	loĝas komune.	c) *puno* straf. ±Wie zijn kinderen liefheeft, spaart de roede niet.
ĉ) Bastono batas,	bastono resaltas.	ĉ) *resaltas* springt terug
d) Kiu semas venton,	rikoltos fulmotondron.	d) Die wind zaait zal storm oogsten.
e) Kiu rompis la glason,	ordigu la kason.	e) Wie het glas gebroken heeft moet betalen.
f) Kontraŭ peko prediku,	sed pekinton pardonu.	f) *peki* zondigen, *pekinto*, *pekulo* zondaar
g) Pardonemeco superas	justecon.	g) Vergevingsgezindheid gaat boven rechtvaardigheid.
ĝ) Fajron estingas akvo,	pekon pardono.	ĝ) (let op de zinsbouw!)
h) Por peko senkonscia	puno nenia.	h) Voor een onbewuste fout, generlei straf.
ĥ) Pekinto pentas,	kolero silentas.	ĥ) Alles is vergeven en vergeten (de zondaar heeft berouw, de woede zwijgt). Er is vergeving voor alle zonden.
i) Bona puno	por malbona peno.	i) *peno* moeite.
j) Buĉas la lupo,	oni ankaŭ ĝin buĉos.	j) *buĉi* slachten, *lupo* wolf
ĵ) Kia ago,	tia pago.	ĵ) Zo de daad, zo de betaling. Zijn verdiende loon ontvangen. Loontje komt om zijn boontje.
k) Kia pago,	tia ago.	k) Zo de betaling, zo de daad (!)
l) Kia fripono,	tia bastono	l) Zo de schurk, zo de stok.

Ekzercoj: a) Kiuj proverboj temas pri pardonemeco, kiuj pri justeco kaj kiuj pri rebato?
b) Testu vin! Provu rediri la proverbojn kaŝante alterne unu kolumnon!

MEN SCHRIJFT ONS

Eksterulo

De heer Ruig stelt voor 'buitenstaander' en 'buitenmens' te vertalen door 'eksterstaranto' en 'eksterdomano'. Hij meldt tevens dat ook 'buitenvrouw' bestaat (Suriname), te vertalen door 'kromedzino'.
De heer Ruigrok vraagt of in woordparen zoals *bogepatroj/gebopatroj* of *virineto/viretino* beide vormen mogelijk zijn.

Bogepatroj of *gebopatroj?*

PAG §417: "*Bo* antaŭiras al *ge*". Dus 'bogepatroj'. Zo verkies ik het ook, want men gaat uit van 'ouders' die 'schoon' zijn en niet van 'schoonvaders' die van beide geslacht zouden zijn.

Virineto of *viretino*?

Mijns inziens staan de achtervoegsels die een basishoedanigheid van het hoofdwoord uitdrukken vooraan. De meer occasionele hoedanigheid staat verder. B.v. Spreken we liever van een kleine bazin of van een vrouwelijk baasje? Met het achtervoegsel
-*aĉ*- voelt men het verschil misschien duidelijker: *viraĉino* of *virinaĉo*?
Of nog: welke van onderstaande indelingen schijnt de meest logische: A of B?

A)

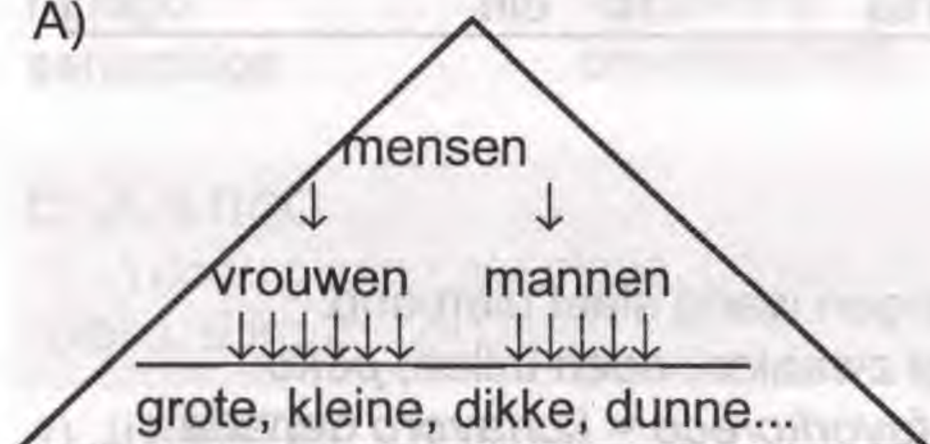

B)

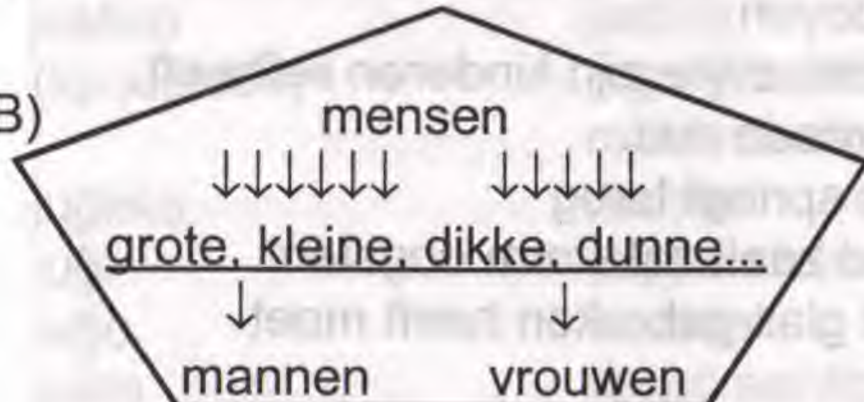

A

vir	---- in	et eg aĉ	o

B

vir	et eg aĉ	---- in	o

In onderstaande tabel is van de stam VIR- een maximale veelvuldige afleiding voor-gesteld samen met de mogelijke varianten. De volgorde van de achtervoegsels -in-, -et/eg/aĉ- en -ig/iĝ-, van de kenmerken voor de grammaticale aard, het meervoud en de accusatief is logisch in die zin, dat elk achtervoegsel een informatie geeft over de hele voorafgaande groep. Er heerst een hiërarchie tussen al deze elementen.

1	2	3	4	5	6	7
VIR	---- in	----- et eg aĉ	---- ig iĝ	o a e i	--- j	---- n

stam
syntactische functie van 1-6
aantal van 1-5
grammaticale aard en/of syntactische functie van 1+2+3+4
aspect van een proces ondergaan door 1+2+3 [(1)]
bijkomende hoedanigheid van 1+2
basishoedanigheid van 1

(1) liever niet samen gebruiken met 3 (wangedrochten vermijden!)

N.B. In enkele gevallen zijn bepaalde achtervoegsels verschuifbaar, met een lichte wijziging in de betekenis. Vgl. PAG § 358, p. 471, regel 5: 'marteladigi' (= doen hameren; hier is het hameren herhaaldelijk of langdurig). Dit kan gewijzigd worden in 'marteligadi" (hier is het doen hameren herhaaldelijk of langdurig). Te spitsvondig voor normaal taalgebruik?!

Postludo: Ŝaradoj pri la temo "Prezentu la alian vangon".

A. Mia unua estas fluganta kaj pikanta insekto (radiko).
Mia dua estas insekto ŝatanta la liton (radiko).
Mia tria estas vokalo.
Kaj mia tuto estas malbonulo.

B. Mia unua estas interpunkcia signo (radiko).
Mia dua estas danĝera pozicio de la reĝo en ŝakludo (radiko).
Mia tria estas korinklino.
Kaj mia tuto estas deziro malakrigi ies malfeliĉon.

Solvoj Interludo:
A. a5, b8, c1, ĉ7, d2, e10, f4, g3, ĝ9, h6.
B. a3, b5, c9, ĉ1, d7, e10, f6, g2, ĝ4, h8.

Ŝaradoj: A: kul'- pul'- o. B: kom'- pat' - emo.

Uitwerking van opgaven, vragen en/of opmerkingen uitsluitend en rechtstreeks aan de redacteur van de rubriek sturen:
Emiel Van Damme, Albert -I- straat 44,
B-1703 Schepdaal.

De drie puntjes achter de titel zijn als een uitnodiging om wat verder te denken. Het is als een gedachte die wat in de lucht blijft zweven, wachtend op een tegenwoord. Een vraagteken zou hier voor sommigen misschien al te uitdagend zijn geweest.

In een stukje in De Bond (van 18 oktober 2002) klaagt Gaston Durnez, op een wat nostalgische manier, over het feit dat zovele mooie dialectwoorden - hij noemt het voor de gelegenheid de taal van Streuvelsland - verloren gaan. Woorden met klank en warmte gaan via het schoon Vlaams, totaal verloren in de Algemeen Nederlandse kwarktaal... koud en kleurloos.

En ja, hij heeft gelijk, dat is ook een beetje het leven van een taal: dat sterven van oude woorden, samen met de generaties die ze gebruikten, en het openbloeien van nieuwe, onstuimig als de jeugd en overvloedig uitbundig als de moderne communicatiemedia, waarvan ze ook zo afhankelijk zijn. Maar zijn hen een langer leven beschoren dat de jongste versie van de laatste *update* van het nieuwste computerprogramma?

Het Esperanto lijkt dat fenomeen niet te kennen. Verdwijnen er woorden uit de taal? Het lijkt mij van niet. De wortels die Zamenhof destijds heeft geplant zijn nog altijd even levenskrachtig en de achtervoegsel tieren welig in de taaltuin van het Esperantogebruik. Afstervende takken en dode bladeren vind je er nauwelijks.

En toch bestaat geen enkele (levende) taal zonder die taalevolutie. Dat heeft gedeeltelijk te maken met een veranderende maatschappij. Nieuwe uitvindingen, nieuwe fenomenen vragen nu eenmaal om nieuwe woorden. Anderzijds heeft het ook te maken met een sociale dynamiek. Een taalgemeenschap heeft vele groepen en subgroepen. Die zijn geografisch bepaald, maar ook sociaal. Het gaat om beroepsgroepen, vriendenclubs, belangenverenigingen en leeftijdscategorieën. Jongeren zetten zich af tegen ouderen, mannen spreken anders en praten over andere dingen dan vrouwen, tijdens een medisch congres zal je allicht een ander soort taal horen dan bij een bijeenkomst van de vakbond of een politiek partijcongres... Het verschil in achtergrond van mensen komt ook tot uiting in de taal die ze gebruiken. De taal leeft ervan.

Die sociale strijd is in grote mate afwezig in het Esperanto. Wie het Esperanto van 100 jaar geleden naast geschriften van nu legt, zal daarin relatief weinig evolutie opmerken. Het zou trouwens een goed idee zijn om eens werk te maken van een wetenschappelijke studie daaromtrent. Vergelijk daarentegen het Nederlands van het begin van de vorige eeuw met dat van nu en men zal versteld staan hoeveel er niet meer hetzelfde is. Zonder te zeggen dat het om een vreemde taal gaat, zal menig lezer toch een woordenboek nodig hebben om sommige uitdrukkingen te kunnen begrijpen. Dagdagelijkse uitdrukkingen van toen hebben afgedaan. Mij is dat bijvoorbeeld erg opgevallen toen ik twee of drie jaar geleden een poging ondernam om stukjes uit *Lijmen* en *Het been* van Willem Elsschot te vertalen. En met Elsschot hoef je nog geen volledige eeuw terug te gaan. Bovendien gebruikte hij voor zijn tijd erg modern Nederlands.

Dat dat fenomeen zich in het Esperanto niet zo sterk voordoet, heeft vooral daarmee te maken dat die taal zich hoofdzakelijk in een soort diaspora bevindt: een verspreiding over de hele wereld. Verschil tussen jong en oud is er wel, maar dat blijkt niet zo direct uit de taal, als wel uit de gelegenheden waar die taal wordt toegepast en gebruikt.

De technologische evolutie is in het Esperanto wel aanwezig. De taal ontsnapt niet aan de evolutie van het Internet, van de computer en de moderne communicatiemedia en moet er gepast over kunnen berichten. Wellicht ligt juist daarin haar grootste dynamiek. Waar het om het lanceren van "nieuwe begrippen" gaat, hebt je twee stromingen. Sommigen zweren bij de duidelijkheid van de taal: vertrek vanuit de bekende stammen en knutsel met voor- en achtervoegsels de nieuwe woorden die je nodig hebt in elkaar. Pleitbezorger van deze strekking is bijvoorbeeld Claude Piron - lees zijn *La Bona Lingvo*, dat is in zekere zin de standaardbijbel voor deze richting. Ook Anna Löwenstein kan je bij deze groep rekenen. Voor haar *La ŝtona urbo* - één van de beste Esperantoromans van de laatste jaren

- beroemt ze zich erop dat ze zich trouw aan *La Fundamento* heeft gehouden.

De andere richting vind je bijvoorbeeld bij auteurs die schrijven voor het tijdschrift MONATO. Hoewel de redactiepolitiek van dat tijdschrift wel degelijk zo dicht mogelijk bij *La Fundamento* aansluit, wijkt het taalgebruik van individuele auteurs soms toch sterk van die norm af. Vaak gebeurt dat zelfs ongemerkt en ontsnapt het ook aan het oog van redacteurs en proeflezers. Dat heeft veel te maken met het feit dat MONATO de actualiteit volgt en bericht over dingen die zich nu afspelen. Niet alle auteurs zijn door en door beslagen in de taal en soms is het makkelijker om leentje buur te gaan spelen een een "internationale stam" (lees: een Engels woord) binnen te smokkelen.

Er zijn trouwens ook gedegen Esperantosprekers die deze stroming aanhangen en van mening zijn dat nieuwe begrippen moeten worden ingevoerd. De bekendste is wel *Karolo Píc*. Zijn standpunt wordt in Vlaanderen bijvoorbeeld overtuig(en)d gedeeld door Christian Declerck. Durnez klaagt in zijn stukje over het feit dat hij vruchteloos geprobeerd heeft "bedreigde" woorden te redden en dat hij misschien best een bekende televisiester in de arm neemt om het nogmaals te proberen. Dat medium staat *Píc* voorlopig nog niet ter beschikking. Zijn aanhang moet het meestal dan ook doen met de eigen boeken en bereikt daarmee slechts een klein deelpubliek van lezers...

gvd

Waarom zouden we, terwijl het in Europa vriest, de winter niet ontvluchten in het zonnige Zuid-Afrika, waar het nu zomer is? Daar voelen Vlamingen zich zeker geen buitenlanders. Ze kunnen er dagelijks dezelfde klachten van Zuidafrikanen aanhoren over het taalprobleem.

Tijdens de lange periode van het racistische apartheidssysteem was het taalprobleem officiëel "opgelost": de macht van het Engels werd enkel door het Afrikaans gedeeld. Tesamen waren deze twee, uit Europa afkomstige talen, min of meer de enige officiële talen, die alle Zuidafrikanen moesten leren. Nu bevindt de nieuwe, democratisch verkozen regering zich onder druk om de posities van de andere talen te verbeteren. Maar de Esperanto-spreker Axel von Blottnitz gelooft geheel niet aan de oprechtheid van de huidige taalpolitiek: "Tijdens de negenjarige regeerperiode van de huidige regering heeft het Engels tegen de grondwet in de andere officiële talen verdrukt".

Door deze druk vrezen de niet-Engelstaligen meer en meer voor de toekomst van hun talen en een groeiende ongelijkheid tussen diegenen die moedertaalspreker zijn van het Engels (of de taal zeer goed beheersen) en de anderen, en roepen de regering tot actie op. Terwijl politici levendige discussies houden over de waarde van de meertaligheid, probeert het ministerie van onderwijs openbare universiteiten die enkel Afrikaans gebruiken te verbieden. Natuurlijk zullen nog uitsluitend Engelstalige universiteiten gefinanciëerd worden door de staat. En van een opleiding op universitair niveau in Afrikaanse talen kunnen de anderstaligen enkel dromen.

Omwille van zulke hypocrisie was de regering tijdens de voorbije tien jaren verplicht verschillende wetten in te voeren om de andere officiële talen te beschermen. De onmacht van die wetten om het evenwicht tussen het Engels en de andere officiële talen te herstellen, leidt nu tot een nieuw overheidsplan: zogenaamd "Concept van taalpolitiek".

Het nieuwe plan van de Zuidafrikaanse regering gebruikt dezelfde mooiklinkende zinnen over de grote waarden van de "veeltaligheid" en "taaldiversiteit" zoals we die hier hoorden tijdens het Europees jaar van de talen in 2001. En net zoals in Europa spelen de politieke discussies over de nieuwe taalpolitiek zich hoofdzakelijk in het Engels af. Een klein verschil met Europa is dat de Zuidafrikaanse regering iets vaker het magisch woord "taalgelijkheid" hanteert. In wezen poogt het nieuwe taalplan, voorgesteld door het kabinet aan het Zuidafrikaans Parlement, het onderwijs in de moedertaal te stimuleren, het onderwijs op scholen en universiteiten in de officiële talen te steunen, de meertaligheid in overheidsdiensten te bevorderen, en opnieuw een garantie aan het publiek te leveren over het gebruik van de eigen taal in betrekkingen met overheidspersoneel.

Een ander belangrijk principe van de nieuwe taalpolitiek zal de "praktische veeltaligheid" zijn: alle overheidsdocumenten moeten bij voorkeur in de 11 officiële talen gepubliceerd worden. Indien dit om "praktische" redenen onmogelijk blijkt, moet de publikatie in minstens zes talen verschijnen, gekozen uit de Ngunio- en sotho-groepen, de Venda, Tsonga, het Afrikaans en het Engels. Een ander principe laat de regering toe een taal te kiezen - hoogstwaarschijnlijk het Engels - als interdepartementaire en internationale werktaal.

"Spijtig dat het overheidsdocument zich niet gunstig uitsprak over het idee van een gemeenschappelijke taal voor Afrika, of tenminste Zuid-Afrika, Mozambiek en Angola. De Zuidafrikaanse Republiek had hiervoor, op aanraden van de Organisatie voor Afrikaanse eenheid en de Afrikaanse Unie, Swahili gekozen. Nu wordt dit verzwegen of vergeten," - betreurt von Blottnitz. - "Zonder een neutrale taal als Esperanto zal het woord *meertaligheid* in de huidige taalpolitiek veel op haar toepassing in Europa lijken. Hier is *meertaligheid* een heilige koe".

Dafydd ap Fergus

Pro solidareco, la redakcio de Horizontaal volonte aperigas jenan leteron:

Fondaĵo Afriko-Konto Afriko

Antaŭ nelonge mi legis pri kongreso de tanzaniaj esperantistoj. Dum jam pli ol unu jaro grupeto de la urbo Pangani, apud la Hinda Oceano, preparas dutagan kongreson. Nun ĝi devus okazi la 8an kaj 9an de decembro 2002.

Sed, kiel la esperantistoj en tiu vasta lando, pagos sian vojaĝon? Ili devas veturi centojn da kilometroj per aŭtobusoj. Ili ne povas dormi en hoteloj. Por ĉeesti esperantistan kongreson ili devus elspezi salajron de kelkaj monatoj.

Fondaĵo Afriko de UEA ne povas helpi. Mi volus helpi, sed mi sola ne povas solvi tiun problemegon. Mi esprimas mian bedaŭron, eĉ ĉagrenon sed mia mesaĝo neniel alportos solvon al la ĉiam pli kaj pli akre sentebla problemo de monmanko.

Ĉu ni povas tiel daŭrigi?
Eĉ se oni sukcesus akiri helpon por la tanzania kongreso, morgaŭ prezentiĝos alia problemo. Kaj denove nia helpo povos konsisti nur el vortoj. Gbeglo Koffi skribas al unu el la organizantoj, Costantine Mashauri, Tanzanio:

"La afrika oficejo havas nenian financan bazon. Ĝi dependas de la fondaĵo Afriko, kiun administras la estraro de UEA pere de ties estrarano pri financoj. Nun la fondaĵo havas deficiton de pli ol 16 000 eŭroj.

Kion ni povas fari, tio estas disanonci pri la kongreso. Certe homoj povos sendi kontribuetojn al la kongreso. Bonvolu pretigi anoncon, kiun vi disponigu al mi.

Kuraĝon!"

Ĉu ne eblas iumaniere pli laŭte helpkrii, komprenigi ke jardekoj da laboro de afrikanoj kaj ne afrikanoj perdiĝos? Kion opinias la estraranoj de UEA? Pri la deficito de la fondaĵo mi aŭdis antaŭ iom da tempo kaj kvankam la fonto estis tute fidinda, mi ne volis vere kredi. Kial oni ne pli frue bremsis por ne atingi tiun grandegan deficiton? Ĝi ne subite ekestis en la daŭro de unu monato. Ĉu ni povas kontraŭbatali la ekonomian maljustecon, la ofte malfavorajn politikajn cirkonstancojn kiuj malebligas esperi pri iama memstareco de afrika esperantujo? Tamen, tion atingi estas la nura espero.

Miaj vortoj nenion diros kion vi ne jam mem scias.

Agnes

Jen la reago de Hans Bakker, la motoro de la Afrika Agado dum jaroj:

Kara Agnes,

Via reago estas ĝuste tia, kia ĝi estu por meriti diskonigadon. Via maltrankvileco estas aŭtentika. Ĝi dissonu tra Esperantujo.

Hans

Por tiuj kiuj deziras kontribui al la Afrika Agado povas sendi monon al la konto Afriko. Bonvole uzi la pagmanierojn kiujn vi trovas en la Jarlibro de UEA aŭ tra FEL (vidu kolofonon); nepre menciu 'Fondaĵo Afriko'.

Aŭ kontaktu Hans Bakkerm,
Kastelenstraat 231
NL-1082 EG Amsterdam;
tel/faks. 0031.20.642.18.53
rete: hansbakker@raketnet.nl

Woensdag 11 december begon de tentoonstelling "Kinderdromen uit Samarkand" in de Kempense gemeente Wuustwezel. Deze verzameling kindertekeningen ontstond als een gezamenlijk initiatief van het Internationaal Vredes- en Solidariteitsmuseum van Samarkand in Oezbekistan en het Samarkands Natuureducatief Centrum voor Leerlingen en Jongeren, met als bedoeling kinderkunst uit Samarkand op zoveel mogelijk plaatsen in de wereld te tonen. De collectie verbleef al in partnermusea in de Verenigde Staten en Japan.

"Vorig jaar is de tentoonstelling dankzij contacten tussen de Esperantogroep van Kortrijk en het Vredesmuseum begonnen aan een rondreis in Europa. Het 'Muzeo de Paco' - of Vredesmuseum in het Nederlands - is ontstaan op initiatief van de Heer Anatoli IONESOV, actief lid van de Samarkandse Esperantogroep en directeur van het plaatselijk museum.

In september 2001 was de collectie in Kortrijk te zien en vervolgens in Antwerpen, Brugge, Rijsel, Oostende en Londerzeel. Volgende maand verhuist de tentoonstelling naar Oudenaarde. Daarna zult u naar Italië moeten om de tekeningen te kunnen bekijken", aldus organisator Rob Ebenau. In Wuustwezel loopt de tentoonstelling tot eind december in het CC De Blommaert, Gemeentepark 22.

In zijn openingsrede had Ebenau het niet alleen over kunst, maar ook over taal en vrede als basisideeën van deze tentoonstelling. "Volgens het organiserend Vredesmuseum is de collectie op haar manier een vredesboodschap van Oesbeekse kinderen aan hun leeftijdsgenootjes en de volwassenen in andere landen. Nog nooit is een dergelijk gebaar zo actueel en zo betekenisvol geweest. Dit initiatief past in de filosofie van Esperanto dat streeft naar een verbetering van de communicatie tussen mensen via de taal Esperanto met als uiteindelijk doel een betere verstandhouding tussen de mensen (www.esperanto.net). Het woord Esperanto roept echter bij vele mensen nog steeds veel vragen op: Wat is het? Zijn er nog mensen die Esperanto spreken? Hoeveel mensen spreken het? ... Hoe meer vragen, hoe beter natuurlijk, want dat verraadt belangstelling en op al die vragen is een duidelijk antwoord te geven." voegt hij er nog aan.

Voor Ebenau is het duidelijk dat Esperanto, en niet het Engels, de oplossing voor het taalprobleem is. "Dr. Zamenhof heeft zijn taal altijd als brugtaal gezien, een taal die mensen dichter bij elkaar brengt zonder dat die mensen iets van hun eigen cultuur, hun eigen identiteit moeten afstaan. Deze expositie toont hoe kinderen uit een ver en ons onbekend land, dankzij het Esperanto die brug slaan en ons iets van hun cultuur laten zien, hoe zij leven, waaraan zij denken en waarvan zij dromen. Ik vind de titel van deze tentoonstelling: "Kinderdromen uit Samarkand" daarom ook bijzonder treffend gekozen." zei Ebenau.

Info : Rob Ebenau, Mansionstraat 20,
Wuustwezel,
Tel. 03/633.15.35,
E-post:
rob.ebenau@pandora.be

Mijn reactie op het artikel in Horizontaal nr. Nov-Dec 2002 "Esperanto en de Anders-Globalisten".

Wie is schrijver Jakvo?
In genoemd artikel belicht hij even de rol van Em. Vandervelde en van het socialisme in de strijd voor taalgelijkheid in België. Terecht. Hij laat het daarbij; en belicht niet de nog grotere rol van andere groepen en partijen. Hij heeft ook gelijk waar hij zegt dat men "zou kunnen veronderstellen dat taal in de socialistische beweging een belangrijke rol heeft gespeeld". Hij voegt er niet aan toe dat die rol uitgespeeld schijnt te zijn. Welke initiatieven komen er nog van die kant?

Hij glijdt echter uit waar hij verkondigt "Dat de taalstrijd tegenwoordig nogal snel in een negatief daglicht wordt geplaatst is mede veroorzaakt door de invloed van extreem nationalistische tot extreem rechts gevormde groepen die de taalstrijd tot een partijpolitieke strijd omgevormd hebben". Waarom noemt hij die groepen niet? Bedoelt hij het F.D.F. of de aanhangers van Wallonië bij Frankrijk? In Vlaanderen zijn er partijen die hetzelfde doen; maar dan wijzen zij op taal-ongerechtvaardigde situaties.

Maar ik begrijp schrijver helemaal niet meer waar hij schrijft: "Taal kan nooit een reden zijn om nationalistische propaganda te ventileren, laat staan dat racisme met taal kan verbonden zijn." Kan hij wat duidelijker zijn? Tenzij hij zeer goed weet dat de lezer van dit proza geneigd zal zijn er een aanwijzing in te zien naar een bepaalde partij die te kust en te keur, en gelijklopend van racisme, van extreem-rechts en van extreem-nationalisme beschuldigd wordt. Ik vermoed ook dat Jakvo niet weet wat nationalisme eigenlijk is; en geen onderscheid weet te maken tussen nationalisme en imperialisme.

F. Roose

N.v.d.r.: *de redactie verwelkomt alle lezersbrieven, maar verzoekt de auteurs zich in het vervolg te beperken tot een 10-tal regels. De auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud; de redactie behoudt zich het recht voor brieven te weigeren of eventueel in te korten.*

1905-2005 : 100-JARIG JUBILEUM

1905 : Het allereerste Esperanto Universeel congres vindt plaats in Boulogne-sur-Mer een stadje in Noord Frankrijk. Aan dit congres namen 688 esperantisten deel, waaronder de schepper van Esperanto zelf; dr. Ludovico Zamenhof.

Deze heugelijke gebeurtenis zal op gepaste wijze herdacht worden. Met Pasen 2005 organiseert de Franse UEA-afdeling "Esperanto Noord" in nauwe samenwerking met S.A.T (Sennacieca Asocio Tutmonde) een eeuwfeest-congres.

Zij hebben de medewerking gevraagd van BEF en FEL. Flory Witoeckt en Eddy Raats waren op de eerste werkvergadering aanwezig. Het wordt een memorabele herdenking en een spetterend congres. Het is bij deze gelegenheid ook de eerste maal dat SAT en UEA de handen i n elkaar slaan om samen een groots evenement te organiseren.

Eddy Raats

Taal van rechters is onbegrijpelijk

De vele klachten die bij de Hoge Raad voor Justitie binnenkomen zijn een teken aan de wand. Zij tonen aan dat rechters vaak een onbegrijpelijke taal spreken. Begrijpelijkheid betekent dat een rechter zijn beslissingen moet motiveren en een verstaanbare taal moet gebruiken. (Het Volk, 16.10.2002)

Veeltalig Vlaanderen

In één op zeven Vlaamse gezinnen wordt een andere taal dan Nederlands gesproken. De meest gebruikte andere talen zijn Frans, Turks, Engels en Marokkaans. (Studie van de Universiteit Antwerpen - UIA, Politieke en Sociale Wetenschappen, studiedag 16.10.2002, Martine.Teucq@ua.ac.be)

De mening van tolken

Omdat het Engels dé wereldtaal wordt en omdat communicatie via het Internet steeds belangrijker wordt, overwegen academici nog maar één taal, of toch maar een beperkt aantal talen te gebruiken. Dit zou natuurlijk kosten sparen, maar - aldus de internationale vereniging van conferentietolken, www.aiic.net - 'elke kostprijsberekening inzake talen moet rekening houden met de vaak onmeetbare, maar toch zeer reële voordelen die verbonden zijn aan culturele verscheidenheid, communicatie tussen culturen en de schat aan talenkennis' (citaat in AMI, een vakblad van congresorganisatoren)

Esperanto

Eeuwfeest

Uit het dankwoord van Manol Stoimenov Colon, een Bulgaarse Esperantist, op de huldiging ter gelegenheid van zijn honderdste verjaardag: 'Mijn gezondheid en mijn hoge leeftijd dank ik aan het feit dat ik altijd actief geweest ben en geleefd heb in overeenstemming met de natuur. Mijn culturele kennis en mijn internationale vrienden dank ik aan Esperanto.' (Eventoj 239)

China

Enkele jaren geleden werd de publikatie van het in Esperantokringen populaire tijdschrift 'El Popola

inio' stopgezet. In dit plaats zou informatie via Internet komen. En inderdaad: de website http://esperanto.cri.com.cn/ is een bezoek waard. Er is uiteraard veel Chinees nieuws, maar er zijn ook veel internationale berichten en de Chinese radioprogramma is een bezoek waard. Er is uiteraard veel Chinees nieuws, maar er zijn ook veel internationale berichten en de Chinese radioprogramma's in het Esperanto kunnen er doorlopend beluisterd worden.

Nogmaals Trovanto

Trovanto, de databank van de Esperantocollectie van de Oostenrijkse Nationale Bibliotheek (http://www.onb.ac.at/sammlungen/plansprachen/index.htm), wordt hier regelmatig vermeld. De registratie van de 29.000 stukken uit de collectie is nu voltooid. Dit maakt Trovanto tot de meest volledige (maar echte volledigheid bestaat nooit...) Esperanto-databank ter wereld. Vergeet niet eerst de instructies (in Engels, Duits of Esperanto) te lezen!

De gegevens over de clubprogramma's moeten op de redactie toekomen vóór de 1ste van elke even maand. Laat-tijdige programmawijzigingen kunnen naar de redactie worden gestuurd en worden op de INFO-pagina opgeslagen, zodat men via het internet het juiste programma kan opvragen. De publicatie van redactionele teksten is gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen of bekijke men de colofon.

ANTWERPEN
La Verda Stelo
Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Iedereen is welkom.

3 jan. Nieuwjaarsreceptie
10 jan. Flory Witdoeckt "Interkulturo en Euroscola-Esperanto", droom of werkelijkheid?
17 jan. Jaarvergadering (met verkiezing van het nieuw bestuur) Kandidaat-bestuursleden gelieve zich te melden.)
24 jan. Bernard Regis Larue , Reis van de aarde tot het universum
31 jan. Erik Molenaar , "Bier uit eigen vat" (in het Nederlands!)
7 feb. Ivo Durwael, Turkije
14 feb. Sylvia Reliz uit Argentinië, Culturele aspecten van Argentinë- de tango
21 feb. Ed Borsboom uit Nederland, problemen in de biografie van Andreo Cseh
28 feb. Helena Van der Steen: Maya-cultuur (onder voorbehoud)
7 maart: Zang of spelen in het Esperanto

Meer details over het programma kan je vinden op de web-pagina's van FEL, op het programmabord in het clublokaal of in het informatiekastje aan de voordeur. Of telefonisch via 03 234 34 00.

BRUGGE
Paco kaj Justeco
Indien niet anders vermeld, hebben onze bijeenkomsten plaats in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. Bijeenkomst: 2de donderdag van de maand vanaf 19.30 u. Speciale bijeenkomsten worden afzonderlijk aangekondigd. Inlichtingen: dhr. G. Maertens, tel.: 050 35 49 35.

BRUSSEL
Esperantista Brusela Grupo
Wie een beeld van de mogelijkheden van het Esperanto wil krijgen, kan eens een kijkje komen nemen. Hier komen immers Esperantosprekers van tien verschillende moedertalen samen, en er wordt louter Esperanto gesproken om niemand uit te sluiten. (Uitgezonderd tegenover geïnteresseerden uiteraard.)

Elke week op woensdag samenkomst van 18.30 tot 20.00 uur. Eerste bijeenkomst van het nieuwe jaar: woensdag 8 januari.

Om per e-post op de hoogte gehouden te worden van de activiteiten van de Brusselse groep, stuur je een leeg berichtje naar: esperanto-en-bruselo-subscribe@yahoogroups.com.

Info: Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint-Genesius-Rode, tel.: 02 358 42 14.

GENT
La Progreso
De bijeenkomsten starten om 20 uur.

Dinsdag 14 januari: "Librovespero": wie een interessant boek las en er met de leerlingen van de cursus over wil van gedachten wisselen, is steeds welkom.

Vrijdag 24 januari: jaarvergadering in ons klubhuis Peter Benoitlaan 117 Gentbrugge. (Op het agenda o.a.: Verslag activiteiten 2002 en de financies. Vooruitzichten 2003). Daarna volgt een gezellige avond met etentje. Gelieve hiervoor in te schrijven vóór 10 januari door u te melden en 15 euro over te maken aan La Progreso.

Vrijdag 28 februari: Arie en Marlène Bouman vertellen over hun reis naar Brazilië en hun belevenissen op het Esperanto-congres.

Clublokaal: "La Progreso", Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77. Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. 09 230 16 77 of 09 221 10 02. Voor actuele informatie over ons programma kan je terecht op onze webpagina: www.esperanto.be/gent.

HASSELT
Esperanto-klubo Hasselt
Elke 1ste en 3de dinsdag van de maand Esperanto-conversatie van 20 tot 22u. in het CC van Hasselt. De eerste vergadering is er een programma, de tweede een cursus "Spreken in Esperanto". Het programma werd nog niet vastgelegd. Inlichtingen: Marcel Aerts, tel.: 011 72 00 75.

KALMTHOUT
La Erikejo
Bijeenkomst de 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout.

Info: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49.

KAPELLE
Esperanto-Grupo "Meza Zelando"
Voor onze avonden, de laatste vrijdag van de maand om 19.30 u., worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Inlichtingen over programma en plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 63 of Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34.

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo

Vanaf januari 2003 zullen de cursusbijeenkomsten hervat worden. De radio-uitzending 'Jongens en Wetenschappen' heeft blijkbaar positieve resultaten opgeleverd: reeds 2 geïnteresseerden hebben zich aangemeld! Andere clubleden zijn welkom om hun taalkennis op te frissen.
Eerste bijeenkomst 11 januari (en eventueel 18 januari) vanaf 9h30 in het Auditorium (1e verdieping) van de Stedelijke Openbare Bibliotheek(SOB), Leiestraat 30 Kortrijk.

De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert, tel.: 056 20 07 96. Clubavonden vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in CC Oude Dekenij, Sint-Maartenskerkhof, 8500 Kortrijk.

Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96 / Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30.

Bezoekers van andere clubs melden bij voorkeur hun komst. Dit laat ons toe hen beter te ontvangen en hen te verwittigen wanneer er een verandering van locatie is.

LEUVEN - Esperanto 3000
Onze activiteiten gaan steeds door in het CC Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 te Leuven.

De gevorderden sleutelen wat aan hun esperantokennis op de eerste en derde woensdag van de maand (20.00u. tot 22.00u.).
Op de eerste woensdag kijkt Marc Vanden Bempt samen met de cursisten naar de grammatica en de toepassing ervan. Hij zal ook conversaties op gang brengen.

De tweede woensdag organiseren we in Leuven onze Vespero 3000 (20.00u.-22.00u.), een voordrachtenreeks in het Esperanto over heel uiteenlopende onderwerpen.
9 januari: Eddy Raets over de Amazone.
12 februari: Frans Croon brengt ons wat basiskennis bij van het Russisch.

De derde woensdag ligt het initiatief eerder bij de cursisten. Er wordt dan gediscussieerd over een onderwerp dat aangebracht wordt door een van de cursisten.

Zoals steeds gaan al onze activiteiten door in het Cultureel Centrum, Brusselsestraat 63, Leuven. Voor de meest recente informatie over ons programma kan je steeds terecht op onze webpagina: www.esperanto.be/esperanto3000.

LONDERZEEL
Cursus voor beginners elke dinsdag 14-16u, en voor gevorderden elke donderdag van 20-22u. in Hof ter Winkelen.
Informatie en contact: Frederik Vanden Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel.

Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. of: J.P. Fertinel, Haan 47, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 300 652.

NOLIMES : (http://go.to/nolimes)
Nord-Limburga Esperanto-Societo
(met zetel in PEER)

NOLIMES vergadert elke eerste donderdag van de maand van 20 tot 22u in Cultureel Centrum "'t Poorthuis", Zuidervest te Peer.

De elementaire cursus wordt gegeven op de overige onderdagen van de maand, zelfde plaats en tijd, door Henri Schutters.
Iedere woensdag voormiddag van 10 tot 12 u leidt ook Julia Kelchtermans een elementaire cursus Esperanto in het kader van de stedelijke taalateliers. (Wegens plaatsgebrek kan de cursus voor gevorderden dit jaar helaas niet doorgaan.)

OOSTENDE - La Konko
Inlichtingen bij Marc Cuffez, tel. 0486 36 23 65 of bij Else Huisseune, tel.: 059 43 30 58. E-post: la.konko@tijd.be

La Konketoj

Elke maan- dins- en donderdag van 13u tot 13u30 en woensdag van 18 tot 19u in het Esperantolokaal. Info: Els Huisseune tel 059 43 30 58.

TIENEN
La Hirundo
Alle vaste activiteiten van de club vinden plaats in de Donystraat 8 te 3300 Tienen. Laatste maandag van de maand is er clubavond (Vespero); Voor info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen. Tel.: 016 81 52 46 – Fax: 016 81 10 96.

Esperantocursus: elke dinsdag van het schooljaar 18-21u, De NOBEL (PISO), Alexianenweg 2, Tienen.
Alle andere activiteiten: F.O.S. 214, Donystraat 8, Tienen

TURNHOUT
Cursus voor gevorderden op dinsdag 9-11u. Dinamo/ Warande, Congoplein 1, Turnhout.

ROTTERDAM
Merkurio
Samenkomst de 1ste en 3de woensdag – uitgezonderd in juli en augustus – om 19.45 u. in het Centra Oficejo, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam.

Algemene Ledenvergadering

van de Vlaamse Esperantobond

15 februari 2003 vanaf 14 uur

dagorde:
* bespreking en stemming van het financieel en moreel verslag van 2002
* verkiezing nieuwe raad van beheer
* de nieuwe raad van beheer kiest een nieuw bestuur
* aanpassing statuten
* varia

Plaats: Clublokaal "La Progreso", Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge.
Te bereiken met tram 21 of bus 9.

ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (072) 571 79 18.

ALMELO G.C.A.M. Dercks, Molenstraat 20, NL-7607 AL Almelo, tel.: (0546) 819403.

ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00.

BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel.: 050 35 49 35. E-post: gmae@xs4all.be

BRUSSEL H. Falck, Eikenlaan 7, B-1640 St.-Genesius- Rode, tel.: 02 358 42 14.

DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77. — (TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47. E-post: g.vdhorst@hccnet.nl.

DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Kruiszwin, 1205, NL-1788 LE Den Helder.

DEURNE (TANEF) Jakvo Schram, tel 03-237 86 02, pagadoro@skynet.be.

DEVENTER *Esperanto-kring Oost-Veluwe*, p/a Anneke Schouten-Buys, Dintel 20, NL 7333 MC Apeldoorn, tel. (055) 533 29 23, E-post: abuys@wxs.nl

EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.

ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtestraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 433 26 40.

GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77.

GRONINGEN Esperantocentrum, T.W.S. Mansholtstraat 25, NL-9728 MC Groningen. tel.: (050) 527 45 72 of (059) 849 14 88 — *Esperanto-Nederland* C. van Manderstraat 1, 1964 RS Heemskerk. Tel.: 00 31 25 124 61 59. E-post: vaganto@casema.net.

HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.

HASSELT A. Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: 011 72.60.65. E-post: albert.claesen@pandora.be. – Marcel Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: 011 72 00 75. E-post: marcel.aerts1@pandora.be.

HEEMSKERK: A.J. Verwoerd, Luxemburglaan 545, NL-1966 MJ Heemskerk, tel.: 0251 23 16 67.

HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.

'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.

HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 624 33 20.

KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49.

KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Vijverstraat 3, NL-4421 AW Kapelle, tel.: (0113) 34 15 63 of (0118) 61 48 34.

KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30 E-post: piet.glorieux@ping.be — Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96.

LEUVEN *Esperanto 3000* R. Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: 010 86 01 12. E-post: r.goris@planetinternet.be

LONDERZEEL Frederik Van den Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. E-post: comite.jean.pain@skynet.be.

MIDDELBURG zie KAPELLE

OOSTENDE *La Konko* Els Huisseune, Stuiverstraat 35, 8400 Oostende. Tel. 059/433058, E-post: la.konko@tijd.com.

PEER H. Schutters, Panhovenstraat 10, B-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92. E-post: henri.schutters@skynet.be

ROESELARE zie KORTRIJK

ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01. — Merkurio P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.

TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.

TIELT zie KORTRIJK

TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: 016 81 52 46. Zie ook: www.lahirundo.yucom.be

TURNHOUT Dan Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel.+ fax: 014 45 13 29. E-post: dan.vanherpe@pandora.be

VOORBURG *Esperantogroep Voorburg*, M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel. + fax: (070) 38635 29; E-post: erasmusz@worldonline.nl.

WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando*, Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.

ZAANDAM *Esperantocentrum* PB 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 616 69 31.

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00, Fax.: 03 233 54 33. E-post: esperanto@esperanto.be. Internet: www.esperanto.be

Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00 E-post: lodchjo@yahoo.com.

Esperanto-Nederland p/a Ronald Bijtenhoorn, Carel van Manderstraat 1, NL-1964 RS Heemskerk, Nederland. Tel.: 00 31 25 124 61 59 – Fax: 00 31 20 866 64 64. E-post: vaganto@casema.net.

Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/ Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: 00 31 10 436 10 44. E-post: uea@inter.nl.net.

Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: 09 227 48 41. Zie ook: www.lahirundo.yucom.be

Association pour l'Esperanto, p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, B-6001 Charleroi (Marcinelle). Tel.: + fax: 071 43 14 13. E-post: mardelforge@busmail.net.

Belga Esperanto Fervojista Asocio (Spoorweg-esperantisten), Lucien De Sutter, Frère Orbanstraat 210, 8400 Oostende. Tel. + fax: 059 50 18 25.

Bestuursleden van FEL

Eddy Raats (Voorzitter), Volhardingsstraat 79, 2650 Edegem, Tel. 03/289.01.61; e-post: eddy.raats@pandora.be

Flory Witdoeckt (Ondervoorzitter/Penningmeester), Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, Tel. 059/70.29.14; e-post: flory@witdoeckt.be

Myriam Van der Steen (Ondervoorzitter), Albert Stainierstraat 1 3001 Heverlee, e-post: mvdsteen@hotmail.com

Lode Van de Velde (Secretaris), Klapdorp 53, 2000 Antwerpen, Tel.: 0486.47.83.45; e-post: lodchjo@yahoo.be

Agnes Geelen (Bestuurslid), Oudedonklaan 20, 2100 Deurne, e-post: agnes@esperanto.be

Walter Vandenkieboom (Bestuurslid), Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, Tel. 059/70.29.14; e-post: flory@witdoeckt.be

Horizontaal

Tweemaandelijks tijdschrift
over alternatieve communicatie en Esperanto

34ste jaargang 2003/1 (199)
januari - februari

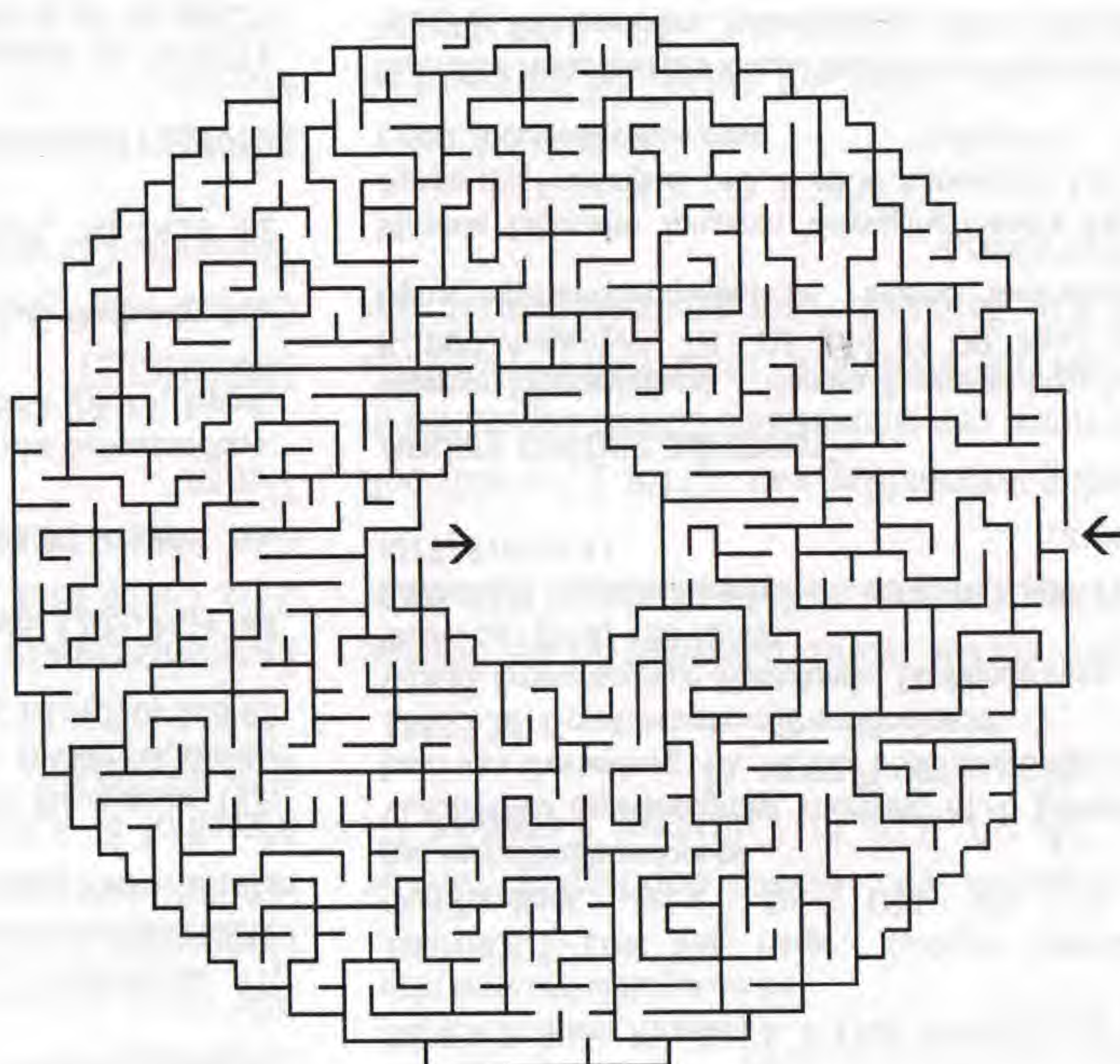

ISSN 0772-540 X
Afgiftekantoor Antwerpen X
Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen